

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 13. De rebus Chileni Collegii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

quàm ut in aliquo sceni nexu se contegant : ubi noctem operiuntur , ibi degunt ; quotidie exules , & semper in patria. Numinis colendi æquè illis nulla cura est , ac exigua notitia. Post mortem , ad retum Creatorem se reverri asserunt. Natalem filiorum suorum diem lacrymis profusissimis deslent , quòd dicant primùm in lucem editos incipere mori. In consanguineorum funere , loco lacrymarum , sibi copiosum sanguinem eliciunt. Ossa parentum diligenter asservant : nec alia injuria inter ipsos majori cædium & belli tumultu vindicatur , quàm dum uni alteris obijciunt , parentum suorum ossa negligentia perisse. Casiquiorum suorum manes maestatione servorum prosequuntur , putantes ad heros , servitii continuandi ergò , eos transferri. Ex his Barbaris , ab ipso Hispanorum ingressu , tari admodum Sacra nostra capessiverant. Sive igitur eos , sive vectores , nautas ac cives , sive denique è Peruvia , Chileno regno , Tucumania atque Paraquaria , negotiatores eò confluentes spectares , non dubium erat , Societatem in portu Boni-aëris utiliter occupatum iri. Acceptato igitur fundo , Magistratùs & Prætoris beneficio , Joannes Romerus in Hispaniam solvens Francisco à Valle , & Antonio Margero ibi relictis , commendavit , ut Prætori nostrarum rerum amanatissimo , & civitati quibuscumque officiis responderent : quod præstiterè alacriter , in omne hominum genus diu noctuque proficui. Nec segniores erant eo tempore per Paraquariam , Tucumaniamque reliqui Socii , domi forisque Apostolica munia impigre exercentes.

SED in unum Didacum Torres præcipuè incumberebat onus expeditionum Apostolicarum , exiguis planè copiis magnitudine animi per Chilense regnum terrâ marique res magnas aggredi ausum. Primus & levissimus labor fuit in componendo Chileno Collegio , diu multumque in civium & suburbanorum cultura feliciter exercitato ; adeo ut si quorundam Dominorum avaritiam , nimis servitiis indigenas prementium ; castigares , nihil admodum exigeres ab gente in tanta rerum amœnitâte opulentiaque non admodum jam corrupta. Virtuti conservandæ , profligandisque vitiorum reliquiis , magnum momentum addidit Didaci Torres pia mens ; statuentis , ut omnes Societatis sedes in nova Provincia Sacello Virgini Lauretanæ sacro ornarentur : ad quam rem pronos omnium animos in hac urbe reperit , præsertim Ferdinandi Gallegi Talaverani ibidem Senatoris Regii , & postea Proprætoris , qui ostiatim pecunias collectum ire visus est ; nec à pietate destitit , donec ter mille nummos ad solium Lauretanæ Iconi erigendum conferret : cujus filiarum quatuor , paternæ virtutis æmulæ , postea ornamenta addidere , opere Phrygio , bis mille Philippæis æstimata. Superavit beneficiis , more suo , Regina Cælorum piæ urbis vota ; quippe multi cives sanitatem corporis ad ejus thronum supplices per miraculum consequuti sunt. Illud eminent. Hispana mulier ab suis , nescio qua de causa , in profluentem vi prorursa ut submergeretur , duabus horis innoxie cum fluctibus , implorata Virginitatis præsidio , collectata est , donec ope malevolorum , portento attonitorum , factique jam pœnitentium , emergens , vota sua ad templum nostrum solum veniret. Tantum miraculum reos ipsos testes habuit , affirmantes , majorem vim Optimæ Virgini ad servandam clientem suam , quàm sibi ad perdendam , infuisse. Ex hoc Collegio Patres egressi , non tantum vicina loca excoluere , sed etiam itinerare ad valles Quillotam , Lingam , & Conotomen , aliquot dierum itinere ab urbe distantes , numerosis Hispanorum villis , ac Indorum viculis , frequentes ; ubi Catechismo , Ethnicorum Baptismo , Christianorum Exhomologesi , disperforum hinc inde hominum aggregatione , & superstitionum abolitione , fructus non pœnitendos collegere. Christiana mulier Ethnicam se mentiens , ut liberè pellicatum exerceret , bis viperam , ac informem massam bufonis oculis terribilem , peperit ; quibus portentis territa , tandem sapuit. Atque hæc de ordinariis hujus Collegii rebus dicta sufficiant ; nam si quæ singulis annis , his planè similia factitata sunt , in traditione Catecheseos , exercitiorum usu , reconciliationibus gratiarum , egenorum subsidiis , & id genus sexcentis , in litteris annuis quotidianâ narratione contritis , annuatim in singulis

De opportunitate sedis Boni-aëris.

Franciscus à Valle ei præficitur.

CAPUT XIII.
De rebus Chileni Collegii.

De Lauretano sacello.

Ferdinandus Talaverani pietas.

Et ejus filiarum.

Per Virginitatem mulier à submersione liberatur.

Fructus excutitur.

sedibus persequar, infinitus fastidiosusque sim, necesse est. Igitur stylum ad Araucanas, & Chiloenses, longinquas terrâ marique expeditiones, me accingo:

CAPUT
XIII.
Societatis
sedes apud
Araucanos
ponitur.

Araucum
arx.

De militum
Araucano-
rum & In-
digenarum
condicione.

Horatius
Bechius &
Martinus
Aranda ad
Araucanos
mittuntur.

A Prætor
domicilio
donantur.

Milites Hi-
spanos exco-
lant.

Sodalitatem
Marianam
instituent.

Prudentes
Sodales eli-
gunt.

Morum mu-
tatio.

Sodalium
fervor.

POSTQUAM Araucani, Martino Loiolâ Prætoris trucidato, Australes urbes devastarunt, bellum atrox inter utramque gentem commissum, continuatumque est; & deinceps Chilenum regnum est omne divisum in duas partes: quarum unam ad Austrum vergentem, aurifodinis maximè nobilem, ab trigesimo-septimo elevationis Meridionalis gradu, ad fretum usque Magellanicum, indigenæ rebelles habitant: altera, quæ Peruviam, Tucumaniamque respicit, Hispano parit. Ad Barbarorum verò impetus retundendos, multæ arces in hostium finibus constructæ sunt, quarum princeps Araucum in valle ei cognomine non procul mari, trigesimo-sexto latitudinis Australis gradu, quingentis præsidarios Hispanos, & indigenarum assatim habebat. Alias arces Jumbelinæ regionis, ad fluvium Biobium erectas, sexcenti Hispani, belli robur, & Indi milites tutabantur. Circa quas arces omnis vicinitas incolebatur frequentibus Ethnicorum viculis, seu vi, seu sponte Hispano parentium: sed, sive Europæos spectares, sive Indigenas, planè utrorumque mores castigatione indigebant; quippe ad hanc ultimam Orbis terrarum militiam non optimi mortalium confluunt, auri spe, & prædandi licentiâ, impunitateque quodvis hominum genus alliciente: si qui viri boni militarent, plerumque consortio, aut loci conditione corrumpebantur; nam Chilenum regnum, ob rerum abundantiam, illecebrosè vivere, volentibus materia affatim præbet. Super hæc deerant pietatis adminicula omnia, Concionatores, libri pii, virtutum exempla: quarum rerum loco successerant ludi, choreæ, rixæ, Indorum vexatio, epulæ, & quæ epulas consequuntur, pudoris prostratio, & pellicum amor. Sed longè pejor erat Indigenarum conditio, execrandis ritibus dies noctesque scædantium, ac obstinatione animi, servitorumque metu, nostra Sacra pertinaciter respuentium; aded ut veteribus utrorumque malis nulla remedia profutura crederentur: sed Didacus Torres, vastitate animi res maximè arduas aggredi amans, partem hanc regni corruptissimam primis Sociorum laboribus destinat. Socii omnes, Apostolicarum ærumnarum spe, eò mitti ambiebant: prælati tamen sunt Horatius Bechius, Italus, animi corporisque excelitate, necnon animarum Christo lucrandarum ardore, commendabilis; & Martinus Aranda, ante initam Societatem apud Chilenos miles linguæ Araucanæ peritissimus: utriusque additus est Collegii Sancti Jacobi Rector Franciscus Vasquius Truxillus, auctoritate suâ rerum initia promoturus. Ubi ad Conceptionis urbem, octoginta leucis distantem, pervenere, Regni Prætor ultrò Prætoriam domum, nuper abs se ad forum ædificatam, Sociis Araucis commoraturis concessit, iussitque utrumque sumptibus Regiis ali. Igitur Araucum transvecti, in Prætorii aula, favente arcis Præfecto, & præsidariis ultrò opem conferentibus, Sacellum elegans aptavere: & statim prudenter Hispanorum militum malis mederi satagentes, conniventia & lenimentis tantum profecere, quantum obfuisent, si avidè nimis & ferociter in vitia inducti, aditum salubri medelæ non præparassent. Nec omnes simul aggredi lubuit, ne multorum curâ distracti, nulli sanarentur: pauculi è multis electi, quibus remediorum suavissimum, patrocinium nempe Virginis Lauretanæ in Ara collocatæ, Socii adhibuere; sub cuius nomine paucorum Congregatio erecta est. Porrò Congregatorum leges ad militum præsentem conditionem attemperare placuit, ne nimia severitas cætera pietatis officia apud inexpertos horrificaret. Quare satis ad eam apti impræsentiarum videbantur, qui pellicibus abjectis, & pejerandi, aleæque, necnon lethalium noxarum consuetudine abjuratâ, conscientias suas apud Sacerdotem ponere vellent. Paucorum exemplum brevi pervasit cæterorum animos, quorum omnium consensu in id convenere, ut singulis mensibus expiati, Christi Corpori communicarent, quotidie Sacro adessent, singulis hebdomadis Concionem adirent, & datâ occasione pia colloquia usurparent. Degustatâ per has exercitationes pietatis suavitate, novis incrementis eam auxere. Omnibus jam Sacris adesse, floribus statuatam Virginis ornare, scuticâ

se ver-